25.07.2023 г. / 09:41:28

Вяра

Правила за благочестив живот (цялата статия)

Част I:

"**Принуждавай себе си винаги да ставаш рано и в определено време. Без особена причина не спи повече от седем часа. Сутрин, веднага щом се събудиш от сън, издигни мисълта си към Бога и благоговейно се прекръсти**, като си помислиш за Господа Иисуса Христа, разпнат и умрял на кръста заради нашето спасение. После, без да се бавиш, стани, облечи се и **не си позволявай да се отпуснеш и дълго да лежиш в леглото**. Обличайки се, **помни, че ти се намираш в присъствието на Господа Бога и на твоя ангел-пазител**.

Припомни си за грехопадението на Адам, който чрез греха е лишил себе си от одеждата на невинността и моли Господа Иисуса да ти дарува благодат да се облечеш в Него. След това **побързай да прочетеш утринните молитви. Като преклониш колене, моли се внимателно, благоговейно, както подобава, когато се намираш пред погледа на Всемогъщия**. Моли Го да ти даде вяра, надежда и любов, благословение за започващия ден и сили благодушно да посрещнеш всичко, което ще Му бъде угодно да ти изпрати или да допусне и **да понесеш всички тежести, беди, смущения, напасти, скърби и болести на душата и тялото от любов към Иисуса Христа**. **Реши твърдо да вършиш всичко заради Бога, всичко да приемаш от отеческата Му ръка.**

Всяка сутрин поне четвърт час посвещавай на кратък размисъл за истините на вярата, особено за непостижимото тайнство на въплъщението на Сина Божий и за страшното Негово Второ пришествие, за ада и рая. **Мисли си:**

“може би това е последният ден на моя живот” и всичко прави така, както би го направил, ако трябва (този ден) да застанеш пред Божия съд. Благодари на Господа, че те е запазил през изминалата нощ, че си още жив и не си умрял в греховете си. Колко хора през тази нощ са застанали пред страшния Божий съд!

Благодари на Бога, че все още има за тебе време, че има благодат, милосърдие и средства за покаяние и за получаване на царството Небесно. Всеки ден мисли за себе си, че едва сега започваш и желаеш да станеш християнин, а времето досега е напразно загубено. След молитвата и размишлението, **ако времето позволява, прочети някоя духовна книга**, напр. **,,Духовна азбука” (“Алфавитъ духовный”) от св. Димитрий Ростовски или “Духовно съкровище, събрано от света” (“Сокровище духовное, отъ міра собираемое”)** от св. Тихон Задонски и чети дотогава, докато сърцето ти не се изпълни с умиление. Като спреш на някое място и размислиш върху него, чети по-нататък и внимателно се вслушвай в онова, което Господ говори на сърцето ти.

След това се заеми с всекидневните си трудове и нека всичките ти занимания да бъдат за слава Божия. Помни, че Бог навсякъде те вижда, че вижда твоите действия, занимания, чувства, помисли и желания, и че ще ти въздаде за всички твои добри дела. **Не започвай нищо без да се помолиш на Бога, защото онова, което говорим или вършим без молитва след това се оказва или неправилно, или вредно и невидимо ни изобличава. Сам Господ е казал: Без Мене не можете да вършите нищо (Иоан. 15:5). В работата си бъди винаги благодушен и успеха на своя труд отдавай на Божието благословение. Изпълнявай всичко, което е тежко за теб, като наказание за греховете си, с дух на послушание и смирение. Трудейки се, повтаряй си кратки молитви,**

особено Иисусовата молитва и си представяй Иисуса, Който с пот на лицето се е трудил заедно с (мнимия си баща) Йосиф.

Ако твоите трудове завършат успешно, така, както желае сърцето ти, благодари на Господа; ако завършат неуспешно, помни, че Бог допуска това, а Бог върши всичко за добро.

По време на обеда си представяй, че твоят Небесен Отец е отворил ръката Си, за да те нахрани. Никога не пропускай да се помолиш преди обеда. Отделяй част от храната си за бедните. След обеда смятай себе си за един от петте хиляди, които чудесно е нахранил Иисус Христос, поблагодари Му от сърце и Го помоли да не те лиши и от небесната храна Своето слово и от Пречистите Свои Тяло и Кръв. Ако искаш животът ти да тече в мир, предай себе си напълно на Бога. Ти няма да намериш душевен мир, докато не се успокоиш в Единия Бог и не обикнеш само Него. Винаги и във всичко си спомняй за Господа и за Неговата свята любов към нас, грешните. **Старай се във всичко да изпълняваш волята Божия, да угаждаш само на Единия Бог, прави и търпи всичко заради Бога. Не се грижи за това да те уважават и обичат хората на този свят, а за това да угодиш на Господа и съвестта ти да не те изобличава в грехове.** Внимателно следи себе си, всички свои чувства, мисли, движения на сърцето и страстите. Не смятай за маловажно нищо, което се отнася до твоето вечно спасение. Когато мислиш за Бога, моли се усърдно, за да си спомни за теб Господ, когато ти забравиш за Него. Нека във всичко да бъде твой Учител Иисус Христос. Гледай към Него с очите на своя ум и често се питай: как би помислил, как би постъпил в този случай Иисус Христос? **Бъди кротък, тих, смирен, мълчи и търпи по примера на Иисуса. Той няма да ти възложи кръст, който ти не можеш да понесеш**. И Сам Той ще ти помогне да носиш своя кръст. **Не мисли, че можеш да придобиеш някоя добродетел без скърби и**

страдания на душата. Проси от Господа благодат да изпълняваш колкото може по-добре Неговите свети заповеди, даже ако те ти се струват много трудни. **Изпълниш ли някоя Божия заповед, очаквай изкушения, защото любовта към Христа се изпитва чрез препятствия. Не оставай дори за кратко време, без да вършиш нищо, а пребъдвай винаги в трудове и занятия, защото онзи, който не се труди, не е достоен да се нарече човек. Усамотявай се като Иисуса, Който се е отдалечавал от останалите хора, за да се помоли на Небесния Отец**. Ако изпитваш душевна скръб или охлаждане към молитвата и благочестивите занятия, не оставяй делата на благочестието, както Господ Иисус Христос, **Който три пъти се е молил**, когато душата му е била прискърбна до смърт. Прави всичко в името на Господа Иисуса и така всяко твое дело ще бъде дело на благочестие.

Старай се да избягваш и най-малките грехове, защото онзи, който не избягва малките, непременно ще падне в големи и тежки. Ако искаш да не те тревожат зли помисли, със смирение приемай душевните унижения и телесните скърби, не само в определено време, но винаги, на всяко място и при всяка работа. **Всеки помисъл, който те отделя от Бога, особено скверните плътски помисли, прогонвай от сърцето си колкото можеш по-скоро, така както би побързал да отърсиш от дрехата си дори една искра**, попаднала на нея. **Когато дойде такъв помисъл, моли се усърдно: “Господи, помилуй! Господи, помилуй, помогни ми! Господи, не ме оставяй, избави ме от изкушението!”** или по друг, подобен начин. Но сред изкушенията не се смущавай. Онзи, Който ти е изпратил случай за борба, Той ще ти даде и сили за победа. **Бъди спокоен духом, имай упование на Бога: ако Той е с теб, кой ще устои против теб**? Моли Бога да отнеме от теб всичко, което дава храна на твоето самолюбие

(егоистична любов към себе си), макар това да бъде твърде горчиво за теб. Желай да живееш и умреш заради Бога и изцяло да Му принадлежиш. **Когато се случи да претърпиш безчестие от хората, помисли, че то ти е изпратено от Бога за твоя слава и по такъв начин в безчестието ще бъдеш без печал и смущение и в слава**. **Ако имаш храна и облекло, бъди доволен от тях**, по примера на Иисуса, Който заради нас е обеднял. **Никога не спори и не се старай да се защищаваш и оправдаваш. Не говори нищо против началниците или ближните си без нужда или задължение. Бъди искрен и простосърдечен, с любов приемай от другите наставления, увещания и изобличения, макар и да си много умен.**

Не бъди ненавистник, завистник, прекалено строг в делата и думите си. Онова, което не искаш да правят на теб, сам не прави на другите и онова, което искаш да ти направят другите, по-напред сам направи на тях. Ако някой те посети, издигни сърцето си към Господа и моли Той да ти даде кротък, смирен и съсредоточен дух, а след това **бъди ласкав, скромен, внимателен, благодушен, сляп и глух, според обстоятелствата**. **Мисли, че Сам Иисус Христос се намира сред тези, с които разговаряш. Не говори нищо необмислено, винаги помни, че времето е кратко и че всеки ще трябва да даде отговор за всяка безполезна дума**. Нека всеки твой разговор бъде с определена цел, старай се да го насочваш към спасението на душата. **Повече слушай, отколкото говори: при много приказки няма да избегнеш греха.** Моли от Господа благодат да можеш благовременно да говориш и благовременно да мълчиш. **Не любопитствувай и не се стреми да научаваш новини, те разсейват духа**. Ако на някого допринесеш полза с думите си, знай че това е дело на Божията благодат. Когато останеш сам, изпитвай себе си, не си ли станал по-лош от преди, не си ли паднал в грехове, които

не си вършил преди. **Когато съгрешиш, веднага искай от Бога прошка със смирение, съкрушение и упование на Неговата благост и побързай да се покаеш пред твоя духовен отец**, защото всеки грях, оставен без покаяние, е смъртен грях. Освен това, ако не се съкрушиш и не съжалиш истински за греха, който си извършил, скоро отново ще паднеш в него. **Старай се да правиш на всеки добро, каквото и когато можеш и не мисли за това, дали ще оценят твоето добро, дали ще ти бъдат благодарни**. Радвай се не тогава, когато си направил на някого добро, но когато без злопаметност понесеш оскърбления от ближния си, особено от онзи, който е облагодетелствуван от теб. Ако някой не те послуша от първа дума, не го принуждавай със спор, но сам се възползувай от благото, което той е загубил. Защото незлобието ще ти принесе най-голяма полза. **Но когато вредата от един човек се разпространява върху мнозина, то не го търпи и търси не своята полза, а ползата на многото. Общото благо е по-важно от личното.**

По време на вечеря си спомняй за последната вечеря на Иисуса Христа и Го умолявай да те удостои със Своята небесна вечеря. Преди да легнеш да спиш, изпитай своята съвест, **моли да получиш познание на своите грехове, размисляй над тях, моли за прошка и обещай да се поправиш**. След това предай себе си на Бога така, сякаш през тази нощ трябва да се явиш пред Него. Предай себе си на Св. Богородица, на твоя ангел-пазител, на светеца, чието име носиш. Представяй си, че твоята постеля е за теб гроб, а твоята завивка саван. **След като направиш кръстното знамение и целунеш кръста, който носиш на себе си, заспи под закрилата на Пастира Израилев**, Който те пази и няма да заспи, нито да задреме (Пс. 120:4). Ако не можеш да заспиш или бодърствуваш през нощта, спомни си думите: А посреднощ се чу вик: ето, Младоженецът иде (Мат. 25:6) или пък си спомняй за онази последна нощ, в която Иисус се е

молил на Своя Отец до кървава пот. Моли се за намиращите се в тежка болест и в смъртни мъки, за страдащите и починалите. Умолявай Господа да не те покрие вечна тъма. В полунощ стани и се помоли, колкото ти позволяват силите.

Когато си болен, преди всичко възложи надеждата си на Бога и често си спомняй и размисляй за страданията и смъртта на Иисуса Христа, за да укрепиш духа си сред твоите болезнени страдания. Непрестанно се моли, както знаеш и можеш. Моли от Господа прошка на греховете и търпение по време на болестта. **Всячески се въздържай от ропот и раздразнителност**, така обичайни при болест. Господ Иисус Христос е претърпял заради нашето спасение най-тежки мъки и страдания, а ние какво сме направили или претърпели заради нашето спасение?..

Колкото може по-често размисляй за страданията и смъртта на Иисуса Христа, като Го умоляваш с одеждата на Своите заслуги да покрие всички твои грехове и да те приеме в Своето Царство. **Винаги имай името на Иисуса на устата си, в ума си и в сърцето си. Колкото може по-често размишлявай за великата любов на Господа към теб, за да можеш и ти да Го възлюбиш от цялото си сърце**, от цялата си душа и с всичките си сили и по такъв начин да водиш мирен живот на тази земя и блажен на небето во веки веков."

Част II:

"**Ж**ивей сякаш ежедневно умираш. Животът ти скоро ще премине като сянка от облак пред слънцето.

По отношение на хората не се предавай на печал, не се смущавай, не бягай, но считай себе си за прах под нозете им. Без това не можеш да се спасиш и да избегнеш вечните мъки.

Невъзможно е да избавим душата си от гибел, ако пазим

тялото си от неприятности.

Ако искаш, душо моя, да се спасиш, като преминеш по онзи посочен по-рано прискърбен път, да влезеш в Небесното Царство, да получиш вечен живот, направи по-тънка плътта си, вкуси доброволна горчилка, понеси тежки скърби, както всички светии са вкусили и са претърпели.

Ела мислено на гроба, погледни там починалия от четири дни покойник. Как почернява той, как се подува, изпуска непоносимо зловоние, бива изяждан от червеи, загубил външния си вид и красота. Погледни на друго място - там лежат в гроб кости на млади и стари, на благообразни и безобразни, и размисли: кой е бил благообразен или безобразен, кой е бил постник, въздържател и подвижник или нехаен, и донесло ли е на богатите полза това, че са почивали и са се наслаждавали в този свят?

Спомни си за безкрайните мъки, за които говорят свещените книги, за геенския огън, външната тъмнина, скърцането със зъби, ада на преизподнята, незаспиващия червей. И си представи как грешниците викат там с горчиви сълзи и никой не ги избавя; ридаят, оплакват себе си, и никой не ги съжалява; въздишат от дълбините на сърцето си, но никой не проявява състрадание към тях; умоляват за помощ, оплакват се от скръбта, и никой не им обръща внимание.

Първата добродетел е вярата, понеже чрез вярата и планини се преместват и всичко, каквото (вярващите) поискат, ще получат - е казал Господ. Всеки се утвърждава във всички славни и чудни дела чрез вярата си. От произволението ни вярата или намалява, или се увеличава.

Втората добродетел е нелицемерната любов към Бога и към хората. Любовта обхваща и свързва в едно всички добродетели. Само чрез любовта се изпълнява целият закон и се живее

богоугоден живот. Любовта се състои в това - да полагаш душата си за приятеля си и да не правиш другиму това, което не би искал да направят на теб.

Третата добродетел е постът.

Четвъртата добродетел е въздържанието - майката и съюзът на всички добродетели. Ако обуздаеш стомаха си, ще влезеш в рая, тъй като въздържанието е убийство на греха, отдалечаване от страстите, начало на духовен живот и ходатай за вечни блага. Обратно, пресищането лишава човека от духовни дарове, защото ситостта на стомаха го тегли към сън и възбужда в него скверни помисли и той не може да извършва бдение, нито да се занимава с четене или с ръкоделие, нито пък да извършва каквото и да било друго добро дело.

Петата добродетел е бдението. Бдението, придружено от разсъждение, очиства ума от разсеяност на помислите, прави го лек и го въвежда в молитвата.

Шестата добродетел е Иисусовата молитва. Това е общо дело на човека с ангелите. Чрез тази молитва хората скоро се приближават до ангелския начин на живот. Молитвата е източник на всяко добро дело и на добродетелите и прогонват от човека мрака на страстите.

Седмата добродетел е смирението и смиреномъдрието. Сърдечното смирение без труд спасява стария, болния, убогия, бедния и необразования човек. Заради него се прощават всички съгрешения. То изважда човека от дълбоката греховна бездна. Чрез смиреномъдрието се разрушават всички вражески мрежи и замисли. То вкоренява духовния живот и предпазва от падения.

Осмата добродетел е безмълвието, тоест отдалечаване от всяка житейска грижа и смущение или безответно мълчание

сред множество хора. Обуздалият и сдържащият езика си ще въздържи и цялото си тяло. Въздържаният по отношение на езика ще избегне и всяко зло, произлизащо от него. Езикът е неудържимо зло. Мнозина са паднали от острието на меч, но не така, както от своя език, тъй като езикът е двуостър меч, невидимо заколващ душата и тялото на онези, които постоянно празнословят в суетни сборища.

Деветата добродетел е нестяжателността по отношение на вещите и крайната бедност.

Десетата добродетел е благоразумното разсъждение във всяко нещо. Защото липсата на разсъждение довежда и доброто до зло и затова е недобра.

Без тези десет добродетели е невъзможно да се спасим.

Светите отци са ги разяснявали в различни обширни беседи, а тук е казано за тях накратко. Три от тези добродетели - първо - постът, тоест благоразумното и постоянно въздържание, второ - непрестанното упражняване в поучаване от Божественото Писание с благоразумно бдение, тоест според съвестта, силата и бодростта на всекиго, и трето - разумната Иисусова молитва, тоест с внимаване на ума в думите на молитвата и с вътрешно пазене на сърцето - тези три добродетели са основните, трябва да се извършат разумно - пред лицето на Бога и заради Него, без каквото и да било лицемерие, човекоугодничество и тщеславие. В противен случай извършващият ги не се различава по нищо от неизвършващия ги. По-добре е да оставим онази добродетел, чрез която произволно високоумстваме. Награда се дава не толкова за трудовете, колкото заради смирението.

Преди всяко грехопадение бесовете докарват върху човека следните страсти: мрачна забава, жесток гняв, тоест нечовешка и зверска злоба, и незнание, като безпросветна

тъмнина. Тези три страсти предшестват всеки грях.

Защото човек не ще извърши нито един грях без предварително да се е предразположил към всяко зло или чрез забрава, или чрез гняв, или чрез незнание. От тях възниква душевна безчувственост, тоест умът - душевното око - става тъмен и тогава всички страсти го пленяват.

Най-напред се ражда маловерието. А маловерието поражда самолюбието - началото и края, корена и родоначалника на всяко зло. То е безсмислена любов към собственото тяло, когато някой навсякъде и във всички неща избира това, което е полезно само за него.

Този зъл корен на страстите се изкоренява чрез любов, милосърдие и отричане от своеволието.

Самолюбието поражда немилосърдие и сребролюбие - ненаситна утроба, също корен и причина на всяко зло.

От тези двете - самолюбието и сребролюбието - на всяко място произлизат всяко нещастие и жестоки злодейства. Както в миряните, така и в монаха сребролюбието поражда гордост, чрез която бесовете са отпаднали от светата слава и са свалени от небето.

Гордостта поражда славолюбие, от което се прелъстил Адам, като поискал да стане Бог и не станал, и с това докарал страдание и проклятие на целия човешки род.

Славолюбието поражда сластолюбие, чрез което Адам паднал и е бил изгонен от рая.

Сластолюбието поражда чревоугодничество и различни блудни дела.

Блудството поражда гняв, който угася сърдечната топлина и е гибелен за всяка добродетел.

Гневът поражда злопаметност - охладняване на духовната топлина.

Злопаметността поражда мрачна и злобна хула против брата ни.

Хулата поражда преждевременна печал, като ръжда, разяждаща човека.

Скръбта поражда безумна наглост.

Наглостта поражда тщеславие, изваждащо на показ добродетелите и чрез това оставящо трудовете без награда.

Тщеславието поражда невъздържано многоречие. Многоречието поражда празнословие, пленяване.

Унинието поражда мрачен сън.

Ако някой победи тези страсти, ще му се покорят и останалите, каквито са страхливостта, ужасът, завистта, омразата, лицемерието, ласкателството, ропотът, неверието, лихварството, пристрастието, вещолюбието, малодушието, жлъчността, самомнението, властолюбието, човекоугодничеството, дързостта, смехът, пълното падение, неизразимата пропаст и гибел чрез отчаянието - състояние, в което човек сам се вкоравява, не познавайки Божието човеколюбие и милост - че Той е дошъл на земята, за да спаси грешниците, и че на земята няма такъв грях, за който да няма прошка.

От следните седем страсти - самолюбие, сребролюбие, гордост с тщеславие, злопаметност, осъждане, самомнение, отчаяние - се състои краят на всички страсти.

Ако някой не пази себе си от тези страсти и не ги отхвърли, той ще погуби следните десет добродетели: вяра, любов, пост, въздържание, бдение, молитва, смирение със смиреномъдрие,

безмълвие с мълчаливост, нестяжателност и разсъждение, и заедно с това ще увреди всички останали добродетели.

Ако някой има дори само една от тези главни страсти, такъв не ще преуспее ни най-малко, макар и да се подвизава против другите страсти, да извършва някаква добродетел или пък дори и да пролее кръвта си за Христа. И молитвата на такъв е неприятна на Бога.

Всяка вечер трябва да изпитваме себе си как е преминал денят ни, и всяка сутрин също трябва да изпитваме как е преминала нощта.

И не само в определеното, но и по всяко време, на всяко място и за всяко нещо трябва да си даваме отчет и да разсъждаваме за добродетелите и страстите, в какво състояние на живота се намираме - в началото, в средата или в края; достойно за награда ли се трудим и извършваме добродетели или само се трудим, а не получаваме награда. Когато съгрешим в нещо, да допълним недостига на добродетел със сълзи и плач.

Царският дом най-напред трябва да бъде почистен от всяка нечистота и украсен с всяка красота и чак след това царят може да влезе в него. По подобен начин трябва най-напред да почистим земята на сърцето и да изкореним тръните на греха - страстните дела, и да я направим рохка чрез скърби и тесноти, да посеем в нея семето на добродетелите, да я полеем с плач и сълзи; и чак тогава ще израсне плодът на безстрастието и вечния живот.

Защото Светият Дух не ще се всели, докато човек не се очисти от душевните и телесните страсти. Само един може да пребивава вътре в човека - или Светият Дух, или страстите. Където е Светият Дух, там страстите не се приближават, а където са страстите, там пребивава не Светият Дух, а

лукавият.

Най-напред трябва да прогоним от себе си самолюбието под формата на всички видове пожелаване на предмети от този свят и да унизим себе си във всички видове покаяние - в помислите, в делата, в думите, в храната, облеклото, в домашната обстановка и вътрешните неща, във всичко трябва да смирим себе си и да се осъждаме; във всичко да избираме за себе си най-лошото и по този начин душевните ни страсти ще замлъкнат.

Смирението никога не пада, тъй като лежи най-ниско от всички. Също така е необходимо за усмирим плътта си, като я изнуряваме с подвизи на добродетели и скърби без почивка - и телесните страсти ще замлъкнат.

Трябва да сдържаме и езика си, като източник на всяко зло и разрушител на доброто. По този начин всички душевни и телесни страсти ще престанат да действат и ще бъдат усмирени. Човекът ще стане безстрастен и ще започне да придобива вечен живот. А врагът ще бъде победен, понеже ще се окаже безсилен, и всичките му оръжия и козни ще се обезсилят.

“Господи Иисусе Христе, Боже наш, помилуй ме!”. Стоиш ли, седиш ли, ядеш ли, пътуваш ли, или правиш нещо друго - постоянно казвай тази молитва, като усърдно се принуждаваш към нея, тъй като тя поразява невидимите врагове като воин със здраво копие. Запечатвай я и в мисълта си. И когато езикът и устата ти се уморят, тогава се моли само с ума.

Произнасяй Иисусовата молитва на глас, тихо, така, че само ти да я чуваш. По време на молитва не бива да се отклоняваш с мисълта си тук и там по житейски тленни неща, а трябва без леност да пребиваваш със съзнанието си само в тази молитва, защото молитвата не е нищо друго, освен отчуждаване от

видимия и невидимия свят. Затова трябва да затваряме ума си в молитвата. Където стои тялото, там и умът да бъде с нас и да няма никакъв помисъл по време на молитва.

Светите отци са се грижели само за днешния ден. А за утрешния са възлагали грижата относно всяко нещо и нужда на Бога, предавайки душата и тялото си в Господните ръце, а и Сам Той промисля за живота им и се грижи за всяка потребност. *Възложи на Господа грижите си, и Той ще те подкрепи* (Пс. 54:23); бъди непрестанно зает само с Него; защото Той винаги чува викащите ден и нощ към Него; и особено гледа непрестанната им молитва. А ако ние сами се грижим за себе си, то Бог не се грижи за нас; ако сами отмъщаваме, Бог не отмъщава за нас; ако сами освобождаваме себе си от болести, Бог не ни изцелява.

Ако някой не възложи целия себе си на Бога и в необходимите телесни нужди и във всяка скръб не казва: “Както е угодно на Бога” - не може да се спаси… Когато боледуваме, получаваме рани или се приближаваме до смъртта и умираме, или търпим недостиг от необходими неща и нямаме никого, който да ни помилва, и ако при това кажем: “Нека Бог да постъпи с нас така, както иска” - то дори само с това дяволът, нашият враг, ще бъде посрамен и победен.

Всеки час очаквай кончината си и Христовото пришествие и казвай: “Сега да се постарая за душата си, довечера мога да умра”. Щом настъпи вечерта, си помисли: “Дали няма да почина тази нощ - или смъртта ще дойде внезапно, или дърво ще ме премаже, или жилището ми ще се срути и ще ме убие, или дишането ми внезапно ще спре, и както цветът пада, ще увяхна, и както тревата изсъхва, ще умра, и после ще изчезна безследно. Само Бог знае къде ще се намирам тогава. Защото Той съди всекиго според делата и казва: “Определям го за там”. Размишлявай така всеки ден и не се грижи за нищо,

освен за греховете си, и по този начин душата ти ще придобие смирение и плач и ще считаш себе си за страшен грешник и непрестанно ще проливаш потоци сълзи.

А в потребностите, дрехите, посудата и вещите спазвай простота, долнокачественост, скромност и не защото нямаш с какво да купиш, а защото чрез това душата се смирява. И да кажем накратко: постъпвай в това така, че съвестта ти да не те изобличава в нищо.

Онзи, който не презира всяка вещ и славата, и телесния покой, а освен това и самооправданията в каквото и да било, не може да се спаси.

Трудейки се, пази се, човече! Тоест, молейки се внимателно, пази себе си с велика осторожност, за да се молиш в псалмите и молитвословията със страх, радост, горещо усърдие и земни поклони пред божествената икона. Защото в псалмите ще намериш и поучение, и молитва. Произнасяй думите на молитвата не само с върха на езика си, а се моли от цялото си сърце. Съединявай в едно и тялото, и душата, и ума.

Ако някой се е трудил безразсъдно, тоест без да внимава над себе си, такъв няма награда от Бога, а дори и Го разгневява. Както пълнещият счупен съд с вода не може никога да го напълни, така и молещият се без внимание не ще получи награда. Иска се не просто да изговорим псалома или да кажем молитвата, сякаш казваме обичайния си урок; но трябва да се молим с псалом и с молитва на Бога от цялото си сърце и постоянно да бъдем в душевно умиление, с чиста мисъл. Бог не изисква количество установени псалми и молитвословия, а слуша внимателно несмутения ни и твърд ум. Защото мнозина казват хиляди молитви с език, а с ума си мислят за суетни, скверни и нечисти неща. И как Бог ще чуе и ще послуша такива?

Не множество молитви иска от нас Бог, а да заставаме на молитва със страх Божий и умиление, както Ангел Господен е заповядал на великия Пахомий. Старанието ти трябва да бъде насочено не към количеството, а към това - да имаш дълбоко разсъждение и внимание, така че всичко, което кажеш в молитва, да бъде прието от Бога. Не всичко малко е малко и не всичко голямо е голямо и съвършено.

Придобий пост и страх Божий, имай печален и скръбен вид, тоест стой на молитва умилено, скромно, като си представяш, че се намираш пред Божия Престол и считаш себе си за прах и пепел, за паяк и мравка, а делото си - за паяжина, чувствай се като подсъдим, съден от Бога, престъпил заповедите Му и извършил всяко зло. Трябва да държиш нозете изправени, ходилата - долепени едно към друго, и да не пристъпваш от крак на крак. Ръцете е обичайно да поставяш пред гърдите. Подобно на това, както осъденият на смърт стои пред съдията, без да се да се оглежда насам-натам, така и ти трябва да стоиш пред Бога, пред Когото Ангелите стоят със страх и Го прославят с непрестанни песни. Защото недремещото око ден и нощ гледа какво вършим, какво мислим или как живеем, на кого възлагаме надеждата си във всяка скръб и нужда - на човек ли или на Неговите щедрости. И както иска Великият Владика и праведен наш Господ Иисус Христос - Синът Божий, истинският Бог, така може да ни избави от всяка напаст и беда. А себе си считай за по-лош от всеки човек и от всяка твар и считай делото си за неугодно на Бога. Ако не постъпваш така, тайното безстрашие възбужда хулно високоумие. Според вярата ни и Бог ни помага във всяка нужда. Ако по-силно се надяваме и се уповаваме, по-силно ни помага и Бог.

Когато врагът не може сам да досади по някакъв начин на някого от нас и да му попречи в добрия начин на живот, тогава докарва непосилни скърби - подстрекава против нас някои подходящи за него хора, за да ни победи чрез тях, използвайки

ги като свое оръжие. Тогава търпим заради небесното царство нанасяните от него скърби чрез охулване, клевети и унижения от хора - ще удържим похвална победа против самия враг.

Спомни си за древните светии, за които целият свят е бил недостоен, как са живели в лишения, скърби, гонения, притеснения. А ти какъв нов път искаш да установиш, по който мислиш да се спасиш? Ако не можеш да се трудиш по светоотечески, то поне търпи разумно по светоотечески.

Ако някой търпи охулване и нападки с благодарност заради Бога, върши немалко дело. В това - да търпим скръб от брата - има смирение и любов. Мнозина са се спасили единствено с това. Този път принадлежи най-вече на юродивите, понеже те търпят много охулвания. Велико дело е юродството заради Бога, тъй като то обхваща всички добродетели. Те нямат в себе си нищо от житейското, с цялото си усърдие придобиват само търпение и по този начин преодоляват всички скърби.

В днешно време няма по-добър път към спасението от този. Бъди глух, ням, сляп и като че ли безчувствен към всичко житейско, отдалечавай се като безумен от хората и се уединявай, и считай себе си за неспособен за нищо, сякаш си юродив заради Бога. Който желае, макар и неразумен пред Бога, да бъде мъдър и разумен в този свят, нека бъде слуга на всички.

В днешните времена се изисква човек да учи самия себе си, да внимава в самия себе си във всяка добродетел. Въздишащият един час за душата си е по-добър от владеещия целия свят. Всеки, вършейки по нещо от добродетелите, спасява само себе си. А ако някой спасява целия свят, а погуби себе си, каква полза ще има той от това? Всички ние знаем как да се спасим, но поради леност не искаме. Спасявай самия себе си! Не всеки ще дава отговор за това, че не е наставлявал другите, а тези, на които е дадено. Именно те трябва да

страдат до смърт и да полагат душата си за стадото. А за самия себе си всеки ще даде отговор.

Към недостатъка на брат си - ако видиш и чуеш за такъв - се отнасяй като сляп, глух и ням, - без да виждаш, без да чуваш и без да говориш, като недосетлив по ум, без да разбираш, без да се показваш мъдър; а бъди внимателен, разсъдлив и прозорлив по отношение на себе си. Ако някой, който желае да се спаси, щом види или чуе каква да е охулваща дума, не направи окото си сляпо, ухото си глухо и езика си ням, не може да остане без смущение и в душевна тишина.

Когато бъдеш критикуван от някого, не си позволявай да се оправдаваш или да противоречиш, а кажи със смирение: “Прости ми заради Бога”, а за останалото мълчи.

Не мисли, че получаваш от брата си вреда за каквото и да било. Злото и без причина ще се надигне в нас от само себе си. А ако заради бъдещата награда се случи да претърпиш някаква скръб, то за всичко укорявай себе си, а не брат си. За всяко нещо се старай да укоряваш себе си, като показваш и считаш себе си за земя и че пак ще се върнеш в земята. Придобий завинаги три думи: “Прости, благослови и се помоли за мен, грешния”.

Не искай от никого нищо, което не ти е нужно. Свикни да говориш за всеки човек добро, а себе си унижавай. В това има голямо смирение, измъкващо душата от ада, отсичане на страстите и голяма победа и оръжие против дявола. Господ Бог да ни укрепва да понасяме търпеливо охулванията.

Желаещият да се спаси не бива да се бои да посреща жестоките скърби, причинявани от бесове или от хора, защото в човешкия живот стават много изменения; и хората се променят от зло към добро и любов. Боящият се от скърби обикновено изпада в слабост и малодушие.

Ако някой свикне да бяга или да се избавя от скърбите, или да преминава от място на място, или да избира времето, и кога да започва да се подвизава, такъв през всички дни на живота си не ще намери място и време за получаване на полза.

Трябва да гледаме към Божията милост и да се надяваме на нея и да си спомняме преславните Му чудеса, извършени от сътворяването на света до наши дни, и помощта за надяващите се на Него Негови угодници - че Бог не ни изоставя в никоя нужда и скръб и никога не допуска изкушение свръх силата ни, и затова трябва с благодарност, заради Бога и бъдещите вечни блага, мъжествено да носим кръста си - да търпим всичко скръбно в даденото време и на даденото място. По думите на апостола, *през много скърби трябва да влезем в царството Божие* (Деян. 14:22). По този тесен, скръбен път ще достигнем до превисокото съвършенство на търпението и на всяко място не ще се лишим от полезното, а ще го получим по Божията милост и не ще пропилеем времето на живота си.

Подвижникът, Божият раб, трябва да бъде крепък при всяка скръб, да постави сърцето си сякаш върху твърдиня, а да не бъде мек като вода. Настоящият живот е като въртящо се колело, той е непостоянен и неравномерен. Понякога се случва човек да има благополучие, известно уважение - не прилепяй сърцето си към това; понякога се случва гонение от хора - тогава не се опечалявай; понякога се случват скърби, нападения, страсти от бесове - тогава не скърби. Всичко това идва при нас и се допуска от Бога за наше спасение и отново си отива, както устрои Неговата благодат, за да ни накаже и помилва.

Ако искаш да не се гневиш на твоя оскърбител, то усърдно от цялото си сърце се моли за него на Бога и му дай някакъв подарък или малко утешение. Понякога, щом видиш, че той се е опомнил от гнева, сам иди при него и поговори за прошка на

греха, узнай причината и му показвай още по-голяма любов. При среща го изпреварвай с дълбок поклон и на всекиго говори, че той е добър. Нищо не възбужда гнева у него така, както укоряването му от оскърбител и отвращението от него, а заедно с това и злословието за него, защото чуващият може да му съобщи всичко. Голямо е това зло; тази страст засяга и духовните. Такъв, който спасява себе си и своя приятел, е наистина мъдър и съвършен подвижник и е по-добър от този, който много се труди.

Пази себе си с голяма предпазливост, защото всеки час ходиш посред страсти и мрежи - навсякъде те обкръжават страсти, навсякъде са заложени мрежи, за да не бъдеш привлечен от врага чрез страстите и мрежите към неговата воля.

Плътският човек е притиснат от голяма нужда и необходимост да се бори с безплътните, сам - срещу десетки хиляди врагове. Изискват се много сълзи, много търпение, много страдание и опасение и хиляди очи навсякъде. Защото злохитрите духове налитат върху нас злобно, подобно на лъв, и биха ни погубили, ако Господ не би бил с нас. Те са изключително опитни в изкуството да улавят. Вече над седем хиляди години, без сън, хранене и почивка винаги, по всяко време и по всички начини търсят нашата гибел, с всякаква хитрост и с голямо старание. След като в едно са се оказали безсилни, замислят друго, започват едно и изнамират друго и обикалят наоколо, търсейки да намерят някъде отворена вратичка, през която да влязат и оттам да започнат борба и да напакостят и да сторят зло.

Нима е възможно човек да се храни изобилно, да се отдава на сън, лежане и постоянно да се утешава, и при това да получи спасение?

Ако желаем да бъдем истински воини и нелъжливи

съучастници на Небесния Цар, да отдалечим от себе си всяка мълва и привързаност към всичко земно, от което възникват умствени изпарения и покриват душата сякаш с тъмна мъгла. Да свалим от себе си всяко нехайство, малодушие и женствена слабост и да застанем така против бесовското коварство, да се потрудим в молитвата и в другите добродетели с цялото си усърдие, сила, душа и ум, както човек, който бързо тича по пътя, без да се оглежда, или подобно на скъперник, който се лишава от храната.

Ето хитростта на лукавите бесове - те постоянно са заети с нас. Като някакви стражи забелязват нашите наклонности и пожелания - за какво мислим и какво обичаме, с какво сме заети без тяхно участие. И каквато страст забележат в нас, към това и ни подбуждат и такива мрежи ни залагат. По този начин ние сами възбуждаме против себе си всяка страст и ставаме причина за нея. Бесовете търсят повод в нас, защото чрез собствената ни наклонност и пожелание ние по-бързо ще се оплетем. Те не ни принуждават към това, което не желаем, от което отклоняваме ума си, с което не се съгласяваме по наша воля, че няма да ги послушаме. Полекичка ни изпитват дали няма да приемем някоя страст и вече към нашето желание и усърдие присъединяват своите козни. Защото собствено на нас принадлежи поводът за греха - пристрастието, слабостта и небрежността, - това, че не отсичаме началото на всяка страст; а крайната причина за злото са бесовете. Чрез бесовете падаме във всеки грях и без тяхно участие не ни постига никакво зло. Така бесовете ни хвърлят във всяка страст, принуждават ни да падаме във всеки грях и ние се оплитаме във всяка мрежа.

А техни мрежи наричам прилога на пожеланията и скверните помисли, чрез които се свързваме с всяка страст и падаме във всеки грях. Или по-добре да кажем, това е вратата за бесовете и страстите, през която те влизат при нас и

заграбват духовното ни съкровище.

Неумереният сън, леността, ненавременното хранене стават причина за влизане на бесовете. Като дойдат, те най-напред чукат на сърдечната врата, тоест тайно, като крадци, влагат помисъл и следят, има ли страж, или няма, тоест ще бъде ли приет помисълът, или не. Ако бъде приет, тогава започват да произвеждат страст и да подбуждат към нея и да ограбват духовното богатство.

Ако намерят страж при сърдечната врата, тоест когато някой свикне да унищожава и да прогонва техните помисли, да отвръща ума си от първоначалния мислен прилог, държи ума си глух иням за техния лай, насочен към дълбините на сърцето, тоест без ни най-малко да се съгласява с тях, то те не могат да напакостят на такъв, тъй като умът му бди в трезвение.

След това те започват да измислят и да залагат различни мрежи и да уловят в страсти, каквито са: разсеяност, ярост, неразумие, самолюбие, гордост, славолюбие, сладострастие, преяждане, чревобесие, блудство, немилосърдие, гняв, злопаметност, хула, печал, наглост, тщеславие, многословие, униние, страхливост, сън, леност, тежест, ужас, ревност, завист, ненавист, лицемерие, ласкателство, ропот, неверие, непослушание, лихварство, вещолюбие, користолюбие, малодушие, двоедушие, жлъчност, властолюбие, човекоугодничество, дързост, смях.

След това възбуждат голяма буря от неотстъпващи блудни и хулни помисли, за да се уплаши подвижникът и да се отчае или пък да се откаже от подвига и молитвата.

А ако враговете, въздигайки всичко това, по никакъв начин не могат да възспрат и да отвърнат от подвига твърдата душа и непоколебимия Христов воин, страдалчески положил основите

си върху камъка на вярата, така че и реките от скърбите да не могат да го поклатят с устрема си, тогава те го ограбват с нещо, което изглежда добро, като считат за по-лесно под вид на добро да поднесат нещо свое, и по този начин лишават от истинска, най-съвършена добродетел, молитва и подвиг.

Така ни принуждават да провеждаме духовни беседи, заради любовта, да учим хората или да добавяме нещо в храната, заради приятел или за да си подсладим малко за празника, понеже знаят, измамниците, че Адам е паднал поради сластолюбие. Най-напред започват да помрачават умствената чистота и вниманието (на подвижника) към себе си и по този начин внезапно го хвърлят в ямата на прелюбодейството или на някоя друга страст. Ако и по този начин не поклатят подвизаващия се в трезвение на ума, тогава се въоръжават с лъжливи привидения, възбуждат различни хора и сами се опълчват заедно с тях, оскърбявайки го и смущавайки го с различни болести.

Но изкусният воин пропуска всичко това покрай себе си и го счита за нищо, сякаш то не го засяга. Защото знае, че всичко това е бесовска измислица.

Ако и така не победят, тогава нападат с високоумие, влагат помисъл, че той е свят, като му казват тайно: “Колко скърби претърпя”. Когато първоначалните им средства се окажат безсилни, бесовете, като хитър ловец, ги оставят, тръгват си, скриват се и се представят за победени.

Но отваряй си очите, човече, внимавай, не прави грешка, те и до гроба ти няма да си тръгнат, а подготвят голяма засада, внимателно оглеждат по какъв начин отново да започнат борбата и да те нападнат, понеже не почиват.

Когато топлината на усърдието на подвижника изстине, тогава те тайно, след като са подготвили някоя мрежа, отново

идват и я залагат, и го улавят.

Началото на всички страсти е пристрастие, слабост и небрежност - че не отхвърляме с душа и мисъл и не отсичаме първоначалния прилог на всяка нападаща ни страст, а бесовете прибавят още повече.

Търси в себе си причината за всяка страст и щом я намериш, се въоръжи и изкопай корена ѝ със страдалчески меч. Ако не я изкорениш, пак ще пусне издънки и ще порасне. Без това средство не можеш да победиш страстите, да достигнеш до чистота и да се спасиш.

Затова, ако желаем да се спасим, трябва да отсичаме първоначалния прилог на помисъла и пожеланието на всяка страст. Побеждавай малкото, за да не паднеш в голямото, и само с това ще победиш всичко следващо.

Бог допуска някой да бъде връхлитан от бесовска бран или от някоя друга упорита страст заради гордостта му и високото му мнение за себе си, когато той счита себе си за свят или силен и се надява на себе си, а над по-слабите се превъзнася.

Нека такъв да осъзнае немощта си, да познае Божията помощ и да се вразуми, че без Божията помощ той не може да върши нищо, и да смири помисъла си.

Или пък допуска това като наказание за греховете, за да се покаем и да бъдем по-опитни в подвига; или пък - заради венците за победата.

От каквото си победен, от каквото страдаш, против това се опълчи преди всички други страсти и против него насочи цялото си усърдие.

Всяка страст и страдание се побеждават чрез несъмнена вяра, сърдечен труд и сълзи, горещо усърдие и бърз устрем да

се противостои на настоящата страст - това е високата и похвална светоотеческа борба.

Всяка бесовска бран против нас произхожда и укрепва от четири причини: от нехайство и леност, от самолюбие, сластолюбие и от бесовска завист.

Бесовете ни дебнат като ловци и внимателно наблюдават помислите ни. Каквито сме в помислите, подобни свои мечтания ни поднасят и те.

Бесовете много се боят от шест добродетели:

1) гладуване,

2) жажда,

3) Иисусова молитва,

4) кръстно изображение - когато някой добре изобразява кръста върху себе си, върху лицето си,

5) често причастяване с Пречистите Христови Тайни - който се причастява достойно - и

6) несъмнена надежда на Бога.

Няма по-страшно оръжие против бесовете от това.

Когато по Божие допущение те връхлети изкушение, като например липса на дрехи, болест, глад или някакво друго изкушение за тялото ти, дори - проливане на кръв заради Бога, то търпи за слава Божия, с надежда на милостивия Бог, за да можеш с дръзновение и без срам да кажеш: *Преминахме през огън и вода и сме въведени в покой.*

Ако искаш, човече, да узнаеш Божията воля по някой въпрос, ще ти кажа накратко - в продължение на целия си подвиг, във всяко дело присъедини, според силата си, скръб

заради Бога. Това е добрата Божия воля. Защото и малката скръб заради Бога е по-добра от велико дело без скръб. А малко по малко да проявяваме снизходителност към себе си - това не е от Бога, а е от бесовете.

Ако сме немощни и нямаме сили да се подвизаваме, нека придобием смирение, благодарност и Иисусова молитва. А ако сме здрави, трябва да принуждаваме себе си до изнемогване. И така малко по малко сърцето ни ще укрепне и ще се научи на търпение и добродетели. По друг начин е невъзможно да се спасим.

Изкусното слово е сладко и приятно на всички. Гальовното теленце - се казва - от две майки суче. Не считай това за ласкателство. Грубият в словото предизвиква гняв. Спорът, макар и за добро дело, е противоречие.

Ако нямаш в душата си умиление, то знай, че имаш горделивост или гняв срещу някого, или много ядеш, пиеш, спиш или си се отдал на разсеяност и грижи и това не позволява на душата ти да се умили.

Човек не ще заплаче, ако няма болезнен труд, тоест съкрушение заради греховно подхлъзване, или радостно умиление, или спомен за бъдещия огън или за въздаянието на всекиго според делата. Заради тези четири добродетели Светият Дух не си отива от човека, а винаги пребивава с него.

А който задълго остава в леност или е паднал в голям грях, или нехае за страстта, в която се намира, Светият Дух си отива от такъв.

Началото на послушанието е съвършеното отхвърляне на своята воля и на оправданието, отхвърляне на своето тяло. Нелек подвиг е да покорим другиму своята воля и своя нрав. Но никой не може да се спаси, без да се откаже от своята воля,

макар и да се подвизава усърдно. Защото нашата воля и нашият нрав са като медна стена между нас и Бога.

Не можем да се приближим до Бога, докато не оставим своя нрав и воля.

Ако помолим за нещо по наше желание и молбата ни срещне отказ, следващия път ще го намериш по-силно против теб. Защото всяко добро и лошо дело расте и укрепва чрез навика. При всяко дело помни това.

Въпрос: По какво можем да разберем дали дадено добро дело е Божие благоволение или вражеско изкушение, когато се случи да се съмняваме в това, тоест когато един помисъл ни подтиква да го извършим, а друг, обратно, пречи на извършването му?

Отговор: Врагът има навик да скрива истината и да смесва доброто със зло. Но по какво може да се разпознае истината? Божието благоволение във всички наши намерения е кротко, благонадеждно и несъмнено. Не само в доброто ни дело, но и в беззаконието ни Бог ни дълготърпи с кротост и очаква нашето покаяние. А по какво да разпознаем вражеския прилог? Врагът обикновено ни пречи и ни отвръща от доброто. Но ако в нещо, което наглед е добро, умът се смущава и ни разстройва, прогонва страха Божий, лишава ни от спокойствие, така че без видима причина сърцето ни боли и умът ни се колебае, то знай, че това е вражески прилог и го отхвърли. Вражеското е смущаващо, неспокойно и съмнително за ума във всичките ни намерения. Не на предразположението на сърцето ни трябва да вярваме във всичко, а трябва да разсъдим дали е полезно неразположението. А когато умът ни е притеснен от враговете чрез помисли и помрачение, тогава трябва напълно да оставим настрана всяка мисъл и разсъждение, защото не можем да познаем истината, докато умът ни не се очисти чрез молитва, тъй като тогава помислите се надигат в ума като мътна вода

или блуждаят като облак и душевните чувства са безчувствени към всичко. Затова нека желаещият да узнае истината да подбужда себе си дълго време към гореща молитва и към желаното дело - по време на молитва врагът не може да скрие истината, тъй като тогава няма власт. Можеш да изпиташ на практика истинността на такава вяра. Слава на нашия Бог вовеки. Амин.

Нищо не ще се случи с нас без участието на Божия промисъл и на Неговото устроение. Бог очаква от нас само произволението на ума ни. Но Божиите съдби са непостижими и затова трябва с търпение да спасяваме душите си, и *който претърпи докрай, ще бъде спасен* чрез Христа Иисуса, нашия Господ. Нему слава сега и винаги, и във вечните векове. Амин.

Умолявам ви и ви увещавам, възлюбени мои отци, братя и чеда, следното: като възлюбиш твоя Господ от цялата си душа и с цялото си сърце, бъди справедлив и правдив, покорен, с наведена надолу глава и с ум, обърнат към небето, имай умиление към Бога и хората, бъди утешител на печалния, търпелив в изкушение и нераздразнителен, щедър, милостив, кърмител на бедни, гостоприемен за странници, печален заради греховете, радостен в Бога, гладен и жаден, кротък, търпелив, неславолюбив, незлатолюбив, друголюбец, нелицемерен, негорделив, трудолюбив за Бога, мълчалив, приятен в отговорите, усърден в поста, честите молитви, бденията и псалмопенията, разумен. Не осъждай никой човек, а гледай себе си. И за всичко това ще бъдеш чедо на Евангелието, син на възкресението, наследник на живота в Христа Иисуса."

"**П**о отношение на Бога, пребивавай в помнене на Бога и **върши всичко със съзнанието за присъствие на Бога**. Осъзнавай себе с като носен и съхраняван от силата Божия, воден към този край, към който Той те е призовал в битие.

Себе си и всичко свое посвещавай на служение Богу и в слава на Неговото име. За Него живей, на Него се уповавай и на Него предай своята участ, и временна и вечна…

По отношение на себе си… - нека твоя дух, който търси небесния и вечен Бог, да властва над душата и тялото, чиито назначение е да устройват временния живот… **Волята ти да държи всичко в ред според заповедите Божии**… На тялото му давай нужното и във всичко съблудавай строга умереност, като имаш за закон никога да не угаждаш на плътта в нейната похот. Съхранявайки това ще бъдеш истински властник на самия себе си и истински свой благодетел.

По отношение на ближните, **ПОЧИТАЙ ВСИЧКИ КАТО ОБРАЗИ БОЖИИ**. На всички благопожелавай и благодетелствай по силите си. Пред всички се смирявай и на всички угаждай в пределите на доброто. Радвай се с радващите се и скърби със скърбящите. **НИКОГО НЕ ОСЪЖДАЙ И НЕ УНИЖАВАЙ, ДАЖЕ В МИСЛИТЕ И ЧУВСТВАТА СИ**. От искащите от теб съвет и вразумление, не скривай истината, когато я знаеш. Сам ти на никого не се натрапвай за учител. Преди всичко ГЛЕДАЙ ДА ИМАШ МИР И СЪГЛАСИЕ С ВСИЧКИ… Не съблазнявай никого с каквото и да е.

По отношение на останалото творение се отнасяй като създадено от Бога… Съхранявай и употребявай всичко със слава на Бога. Бъди доволен от всичко, което имаш и благодари на Бога. **Към нищо не се пристрастявай**. Гледай на вещите като на външни оръдия с които да се разпореждаш и не се хвали с тях, не бъди разточителен и не завиждай на чуждата собственост…

АКО ПРАВИШ ТОВА, ДОБРЕ ЩЕ ЖИВЕЕШ И ЩЕ

ИМАШ ЧИСТА СЪВЕСТ!..

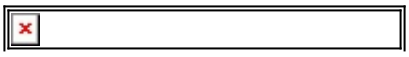
Всеки, който ревнува за своето спасение би трябвало всяка вечер да изпитва своята съвест, и изяснявайки всички нередности, допуснати от него през изминалия ден в слово, дело и помисъл, да ги очисти с покаяние, съкрушение и сълзи... Като осъдиш себе си, а не някого и нищо друго, **разумно определи за себе си как да се държиш в бъдеще**, за да не сгрешиш в подобни и други обстоятелства. **След това го запиши за себе си като закон**, който с решимост да изпълняваш без отклонения и угаждане на себе си или човеците...

Ако успееш да се поправиш, благодари на Бога, а не на себе си... Защото без Него не можем да направим нищо добро..."

''Невидимая брань'', част 2, гл. 8

"**Е**вул го попитал в какво, според него, се състои главното достойнство на философията.

- Същността на философията - отговорил Василий - се състои в това, че тя дава на човека памет за смъртта. При това той посочвал на Евул **нетрайността на този свят и всичките му утехи**, които отначало изглеждат наистина сладки, но затова после стават твърде горчиви за този, който прекалено силно е успял да се привърже към тях.

Свети Василий Велики, Архиепископ на Кесария Кападокийска. Фрагмент от стенопис в църквата ''Свети Андрей'' на река Треска близо до Скопие, област Македония. 1388 - 1389 год.

- Наред с тези утехи - говорел Василий - има утешения от друг род, от небесен произход. **Не е възможно в едно и също време да се ползваме и от едните, и от другите - “никой не може да слугува на двама господари”...**

Скоро се събрали учениците на Ливаний и Василий започнал да ги учи да придобият душевна чистота, телесно безстрастие, скромна походка, тиха реч, скромно слово, умереност в храната и питието, мълчание пред старшите, внимателност към думите на мъдрите, послушание към началниците, нелицемерна любов към равните на себе си и по-ниско стоящите, да се отдалечават от злите, страстните и привързаните към плътските удоволствия, да говорят по-малко и повече да слушат и да вникват, да не бъдат безразсъдни в думите си и многословни, да не се надсмиват дръзко над другите, да се украсяват със срамежливост, да не влизат в беседи с безнравствени жени, да навеждат очите си надолу, а душата си да обръщат нагоре, да избягват споровете, да не търсят учителство и да не смятат за нищо почестите на този свят. Ако някой направи нещо за полза на ближния, нека очаква награда от Бога и вечно въздаяние от Иисуса Христа, нашия Господ."

14.01 по еретическия, † 01 януари по православния календар - Свети Василий Велики, архиепископ на Кесария Каппадокийска (Васильовден)

"**О**т многото му поучения ще приведем по памет следното:

Умолявам ви, братя, заради любовта на нашия Господ Иисус Христос, Който е предал Себе си заради нашите грехове, нека се погрижим най-после за душите си, да поскърбим за суетата на миналия живот и да поревнуваме за бъдещия, за слава на Бога и Неговия Син. **Нека не пребиваваме в сегашната си леност и разслабление, прекарвайки днешния ден в униние и отлагайки началото на добрите дела за утре, за да не се окажем пред Съдията на нашите души без добри дела**, да не бъдем прогонени от чертога на радостта, да не оплакваме напразно и безнадеждно лошо преживяното време и да не ридаем тогава, когато няма да има полза от разкаяние.

Свети преподобни Теодосий Велики, Киновиарх (началник на общежителните манастири). Стенопис от църквата ''Успение на Пресвета Богородица'' в манастира Трескавец, област Македония. XV век

Днес е благоприятното време, днес е денят за спасение. Сегашният век е век за покаяние, а бъдещият - за въздаяние, сега е време да действаме, а тогава - да получим наградата, сега да търпим, а тогава - да се утешим. Сега Бог е помощник на онези, които оставят лошия път, а тогава ще бъде страшен Съдия на човешките дела, думи и помисли, от Който не може

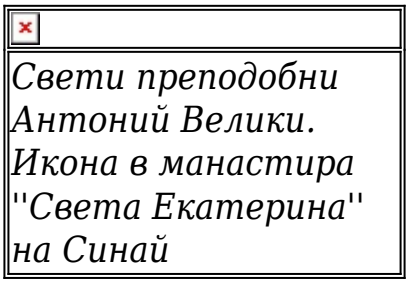
нищо да се скрие. Днес се наслаждаваме на Неговото дълготърпение, а утре ще познаем Неговото правосъдие, защото едни ще възкръснат за вечни мъки, а други - за вечен живот, и всеки ще получи според делата си. Дълго ли ще се бавим да се подчиним на Христа, Който ни зове в Своето небесно царство? Не е ли време да се опомним? Не е ли време да се обърнем от суетния живот към Евангелското съвършенство? Как ще посрещнем страшния и ужасен ден Господен, когато онези, които стоят от дясната Му страна и са близо до Него, по добри дела ще влязат в Царството Небесно, а онези, които са от лявата страна, защото нямат добри дела, ще бъдат хвърлени в огнената геена и вечната тъмнина където ще бъде плач и скърцане със зъби? Казваме, че желаем Царството небесно, а не искаме да се погрижим да го придобием. **Без да се потрудим за изпълнението на Господнята заповед, поради суетата на нашия ум, се надяваме да бъдем почетени наравно с тези, които са се борили против греха дори до смърт**."

Като поучавал учениците си така, преподобният ги подбуждал към **пределна ревност за спасението**. Макар и да бил кротък по нрав, **там, където се вършело насилие над благочестието, той бил подобен на изгарящ огън, на посичаща секира или на непобедимо бойно оръжие**..."

24.01 по еретическия, † 11 януари по църковния календар - Св. преподобни Теодосий Велики

"**Нека християните не се грижат за това, което не могат да вземат със себе си след смъртта. По-добре е да се стремим да придобием онова, което след смъртта ни издига на небето: премъдрост, целомъдрие, справедливост, добродетелен живот, разсъдителност, скромен живот, твърда вяра в Христа, търпение, благост, гостоприемство. Стремейки се към това, ние и**

на земята ще водим щастлив живот.

Свети преподобни Антоний Велики. Икона в манастира ''Света Екатерина'' на Синай

За ревностното и непрестанно служение на Христа Бога свети Антоний говорил така:

- **Не бива да забравяме, че ние сме Христови раби и следва да служим на своя Творец, Христос**. Робът не може да отказва да изпълнява заповедите, отнасящи се до настоящето или бъдещето под предлог, че вече е работил в миналото, и не ще посмее да каже, че е уморен от предишната работа и сега трябва да е свободен, напротив - **всеки ден с еднакво усърдие върши своята работа**, за да угоди на господаря си, и да не се изложи сам на побой и наказание поради леност. **Подобно на това и ние винаги сме длъжни ревностно да изпълняваме Божиите заповеди, помнейки твърдо, че Господ е праведен съдия и че в какъвто грях смъртта застигне човека, за него и ще бъде съден. За това Той ясно свидетелствува чрез думите на пророк Иезекиил: "той ще умре от неправдата си, която е извършил"**. Затова и окаяният Иуда в една нощ заради извършеното злодеяние изгубил плодовете на своя труд от всички изминали години. Ето защо сме длъжни винаги с еднакво усърдие да се стараем да изпълняваме Господните заповеди и Сам Бог при това ще ни помага, както е написано: "**на ония, които любят Бога... всичко съдейства към добро**".

А **за да не се предават на леност, преподобният ги убеждавал винаги да помнят смъртта** и припомнял думите на апостола, как ежедневно преживява смъртта: "Защо ли и

ние се подлагаме всеки час на опасност? Всеки ден умирам”.

- Затова - продължавал той - **нека и ние да се стараем да живеем праведно и като размишляваме за смъртния час, да не грешим. Ставайки от сън, да не се надяваме да доживеем до вечерта, като отиваме да спим, да помним, че може да не доживеем до утрото; да не забравяме, че мярката на нашия живот е неизвестна за нас и че изцяло сме във властта на Бога. Прекарвайки така всеки ден, ние не ще грешим, нито ще се прелъстяваме от някакви пагубни желания, нито ще се гневим един на друг, нито ще събираме земни богатства, но като очакваме смъртта ежеминутно, ще пренебрегнем всичко тленно: за нас ще изгуби всякакво значение женската любов, ще угасне огънят на похотта, ще прощаваме взаимно греховете си, имайки винаги пред мисления си взор деня на страшния съд; страхът пред този съд и трепетът при мисълта за вечните адски мъчения предварително ще отстранят измамната приятност на телесните удоволствия и ще удържат душата от падение в греховната пропаст**.

За Божието царство той още казвал:

- Елините, търсейки мъдрост, предприемат далечни пътешествия, преплават морета, за да се обучават в словесните науки, а ние нямаме нужда да отиваме далече заради Царството Небесно или да преплаваме морета заради добродетелта. **Господ Иисус Христос е казал: “<u>царството Божие вътре във вас е</u>”, и за да го достигнем, ни е нужна само нашата добра воля**.

Относно борбата с демоните свети Антоний е дал следното наставление:

- Сам Бог ни учи **<u>с голямо внимание да следим</u>**

непрекъснато какво става в душата ни, понеже враговете ни - демоните, са извънредно хитри и коварни и, по думите на апостола, предстои ни непрекъсната борба с тях. Безбройно множество от тях се носи във въздуха, цели пълчища врагове ни обкръжават от всички страни… Голяма е злобата на бесовете против всички християни и особено - против монасите и Христовите девици: навсякъде в живота им те поставят съблазни, **опитват се да развратят сърцата им с богопротивни и нечисти помисли**. Но никой от вас да не се бои от тях понеже с горещи молитви към Бога и с пост бесовете незабавно се прогонват. Впрочем, ако те прекратят нападенията си за известно време, не мислете, че вече сте ги победили съвършено, тъй като след своето поражение бесовете обикновено нападат с още по-голяма сила. Те хитро изменят начините на борбата, ако не успеят да прелъстят човека с помисли, се опитват да го измамят или наплашат с призраци… Ако и в този случай претърпят поражение, вече призовават на помощ самия свой княз, коренът и средоточието на всяко зло… Той би искал мигновено да погуби целия свят, но в действителност не притежава никаква сила: Божието всемогъщество го укротява, както юзда управлява коня или както оковите унищожават свободата на пленника. **Той се бои и от кръстното знамение, и от добродетелния живот на праведниците, както казал свети Антоний:**

- Голяма сила, възлюбени братя, има против дявола чистият живот и непорочната вяра в Бога. Повярвайте на моя опит - за сатаната са страшни бдението на живеещите според Божията воля хора, техните молитви и пост, кротост, доброволна бедност, скромност, смирение, любов, сдържаност, най-много от всичко - тяхната чистосърдечна любов към Христос. Високомерният змей знае, че е осъден на потъпкване с крака от праведниците, по Божието слово: “ето,

давам ви власт да настъпвате на змии и скорпии и на всяка вражеска сила...

Но време е да разкажем за кончината на преподобния. Той имал обичай да слиза от върха на планината, където прекарвал сам при братята, които живеели в подножието ѝ, и да ги посещава. При едно от тези обичайни посещения им казал за приближаването на смъртта си, което му било открито от Бога.

- За последен път съм дошъл при вас, чеда мои - казал той, - повече няма да ви видя през този живот и вече идва време да се освободя от този живот и да почина, понеже преживях сто и пет години.

При тези думи братята се предали на дълбока скръб, плакали и целували стареца, като че вече си отивал от света. А той ги убеждавал да се трудят с неотслабващо усърдие, да не униват сред подвизите на въздържание, но **да живеят като че всеки ден се готвят за смъртта, да пазят душата си от нечисти помисли, да следват примера на светиите, да не се сближават с разколниците - мелетиани, да не влизат в общение с нечестивите ариани; напротив, убеждавал ги да държат отеческите предания и да пазят в цялата ѝ чистота благочестивата вяра в нашия Господ Иисус Христос, която са научили от Писанието и от неговите наставления**..."

30.01 по еретическия, † 17 януари по православния календар - ПРАВОСЛАВЕН ПРАЗНИК - Свети Антоний Велики (Антоновден)

"Внимателно наблюдавайте: усърдни ли са молитвите ви? Не е ли нарушена чистотата на сърцето? Не е ли зает умът ви със странични мисли по време на молитва? Не ходите ли да наблюдавате чуждите добродетели,

гордеейки се в същото време със своите собствени? Грижите ли се да давате добър пример на останалите хора? Внимавайте да не въобразите себе си за праведни, да не се възгордеете от някое свое добро дело. Внимавайте по време на молитва в главата ви да не идват мисли за светските неща, понеже няма нищо по-безразсъдно от това, с устата си да беседвате с Бога, а с мислите си да бъдете далеч от Него…

Свв. преподобни Варсануфий и Иоан

Човек, който мисли за много неща, се предава на грижите си за светското и тленното, но ако се е отдал на грижи за света, не може вече с духовните си очи да вижда Бога. На човека, който винаги помни Бога, трябва да са чужди мислите за всичко преходно и суетно, според както е написано в Свещеното Писание: “Застанете и познайте, че Аз съм Бог”. На този, който е достигнал някакво знание за Бога (пълно познание никой не може да достигне), се откриват Божиите тайни и той вижда бъдещето като настояще и подобно на светиите върши чудеса и получава по молитвите си всичко, което поиска от Бога…

Затова, чада, **обичайте безмълвието, пребивавайте винаги в богомислие и молете винаги Бога да ви дава ум чист и свободен от греховни помисли**.

Достоен за похвала е, разбира се, и онзи подвижник, който, живеейки в света, се упражнява в добродетели, като оказва гостоприемство или дава милостиня, или помага другите в трудовете им, или пребивава непрестанно, без да се гневи. Такъв човек е достоен за похвала, понеже живее в добродетел и изпълнява Господните заповеди, без да оставя земните дела.

Но по-добър и достоен за още по-голяма похвала е онзи, който пребивава постоянно в богомислие, от вещественото възхожда към невещественото, предоставяйки вещественото на грижите на другите, сам се стреми към небесното, постоянно предстои пред Бога, като се е отрекъл от всичко светско и без да се привързва отново към света с грижи по земното: такъв човек е близо до Бога, Когото прославя непрестанно в молитвите и псалмопенията си..."

09.04 по еретическия, † 27 март по църковния календар - Св. мъченица Матрона Солунска. Св. преподобни Иоан Прозорливи

Свети Сава твърдо изповядвал светата християнска вяра. Бил бърз за вършене на добро, отличавал се с благочестие, кротост, простота на речта, но не и на разума, живеел в мир с всички, безстрашно защитавал истината, като така затварял устата на езичниците - идолослужители, не бил горд, но както подобава на смирените, покорявал се на всички, бил мълчалив, на въпросите винаги отвръщал спокойно, без гняв, като вземал участие в църковното пеене и се грижел за благоустройството на църквата, не привързвал сърцето си към придобиването на имоти и пари, задоволявал се само с необходимото за насъщните потребности, бил трезвен, във всичко въздържан, с жени въобще не общувал. Цялото време той прекарвал в усърдна молитва и пост, бил чужд на тщеславието, със своя пример подбуждал всички към към богоугоден живот, тъй като самият той вършел само добро, и отбягвал всичко, което е противно на добродетелта. До края на живота си опазил "вярата, която действува чрез любов", и никога не престанал безстрашно да проповядва Христовото име. Преди да бъде увенчан с мъченически венец за изповядването на светата християнска вяра, свети Сава нееднократно с делата си се проявявал като твърд поборник на истинското благочестие.

28.04 по еретическия, † 15 април по църковния календар - Св. мъченик Сава Готски

Първо, бойте се от Бога и устройте живота си по Неговите свети заповеди. И второ, това, което ще ви кажа сега, казвам не от тщеславие, а с цел да ви наставя в пътя на добродетелта: ако имате за свой образец моя живот, мисля, че няма да ви е нужен друг учител. Защото домашното учение, изразено в слово и дело, е много по-полезно от всяко друго учение. Знайте, че съм живял досега, съхранявайки постоянно благоговение и простота на сърцето. Бях уважаван и обичан от всички не заради високия си сан, а заради кротостта и добрия си нрав: никого с нищо не съм обидил, никога никого не съм укорил, не съм клеветил, не съм завиждал, не съм се гневил напразно, не съм враждувал с никого. Обичах всички и живеех в мир с всички... Не презирах нито бедния, нито странника, нито опечаления, но утешавах всекиго със слово и дело. И както поставих преграда пред устните си, за да не кажа нищо лошо и лукаво, по същия начин поставих и закон за очите си - да не гледат чуждата красота и да не я пожелават... Давайте милостиня на сиромасите, защитавайте вдовиците и сирачетата, посещавайте болните и намиращите се в затворите, избавяйте от бедствия обидените и неправилно осъдените, запазете мир с всички. Бъдете верни на приятелите си, правете добро на враговете си, без да им въздавате със зло за злото; към всички бъдете добри, кротки, любезни, смирени. Съхранявайте в непорочност душевната и телесната си чистота, а ако Бог ви благослови със съпружество, ложето ви да бъде нескверно... Нахранете достатъчно бедните и не ще обеднеете. Вие знаете, че домът ми никога не е търпял лишения, въпреки честите трапези, предлагани на сиромасите. Често се молете и внимавайте върху поученията на светите мъже. Въздавайте дължимата почит на майка си и я слушайте със страх Господен,.. Помнете винаги и това, че този

свят скоро ще премине и славата му ще изчезне. Деца, пазете заповедите Господни и моите наставления и Бог на мира ще бъде с вас!

Из **Житие на преподобните Ксенофонт и Мария и синовете им Иоан и Аркадий**

---

buditeli.info © 2017